

aan de Gemeenteraad van Rotterdam
Postbus 70012
3000 KP ROTTERDAM

c.c.

College van Burgemeester en Wethouders, Rotterdam
Directie Stadsontwikkeling, Rotterdam
Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed, Rotterdam

Betreft teloorgang beschermd stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan

23 februari 2024

Geachte leden van de Raad,

Op 5 november 2014 werd het gebied van Heemraadssingel en Mathenesserlaan definitief een beschermd stadsgezicht.

In Bijlage I vindt U een beknopte beschrijving van het belang van het beschermd stadsgezicht voor Rotterdam.

Nu, zo'n negen jaar later, gaat het niet goed, zeg maar slecht, met dit beschermde stadsgezicht. De vraag dringt zich op wat de aanwijzing van het gebied van Heemraadssingel en Mathenesserlaan als beschermd stadsgezicht heeft bijgedragen aan het behouden van de cultuurhistorische identiteit het gebied en die identiteit in te zetten bij ontwikkelingen (hetgeen volgens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed het doel van een beschermd stadsgezicht is). Het antwoord op die vraag is negatief; de aanwijzing van het gebied Heemraadssingel-Mathenesserlaan lijkt op geen enkele manier te hebben geleid tot een bij die status passend beheer van het gebied door de gemeente Rotterdam.

Wij zien de volgende negatieve en de Gemeente Rotterdam verwijtbare ontwikkelingen:

1.

Het belangrijkste bestemmingsplan voor het beschermde stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan is het bestemmingsplan Middelland – Het Nieuwe Westen, onherroepelijk sinds 7 augustus 2009. Op dat moment was het gebied Heemraadssingel-Mathenesserlaan nog niet aangewezen als beschermd stadsgezicht. De wetgeving geeft aan dat er in 2019 een nieuw bestemmingsplan zou moeten zijn vastgesteld.

Dat is niet het geval.

In 2021 verscheen een ontwerp-bestemmingsplan waarin wel bepalingen m.b.t. het beschermd stadsgezicht zijn opgenomen.

Maar dat ontwerp-bestemmingsplan is nu, november 2023, nog steeds niet vastgesteld.

De Gemeente Rotterdam blijft hier in gebreke.

2.

In het gebied zijn verschillende huizen "opgetoet", i.e. voorzien van een extra verdieping of opbouw. In één geval is er zelfs sprake van sloop en nieuwbouw. Verschillende van deze

gerealiseerde en geplande projecten zijn strijdig met de principes van een beschermd stadsgezicht omdat ze het historische stadsbeeld verstoren.

In Bijlage 2 vindt U een paar foto's van ontsierende top-ups.

Een aantal projecten is nog niet gerealiseerd. De meest extreme voorbeelden daarvan zijn:

-Mathenesserlaan 435 (voorheen apotheek Hoogeterp)

-Heemraadssingel 334 (voorheen hotel Waldor)

3.

In 2022 werd, door een fout bij de gemeente Rotterdam, een bouwplan goedgekeurd voor Mathenesserlaan 435 dat qua hoogte en architectuur vloekt met het beschermde stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan.

4.

In 2023 werd een omgevingsvergunning verleend voor een bouwplan voor Heemraadssingel 334 dat qua hoogte en architectuur vloekt met het beschermde stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan.

5.

In 2023 werd een omgevingsvergunning verleend voor een bouwplan voor Heemraadssingel 186 dat qua hoogte en architectuur vloekt met het beschermde stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan.

Tegen deze omgeving is bezwaar gemaakt omdat het strijdig is met de bedoeling van een beschermd stadsgezicht. Het bezwaar werd afgewezen omdat de bezwaarmaker 180 meter van Heemraadssingel woont en de gevolgen van deze verbouwing dus niet kan zien. Op het argument van strijdigheid met de status van beschermd stadsgezicht werd bij de afwijzing totaal niet ingegaan.

6.

In met name het geval van Mathenesserlaan 435 en Heemraadssingel 334 is sprake van pogingen van ontwikkelaars en hun architecten om zoveel mogelijk appartementen te stapelen binnen de uiterste grenzen van het bestemmingsplan. Deze pogingen leiden tot architectonische wangedachten die op geen enkele wijze passen in het beschermd stadsgezicht. Bovendien leidt deze vorm van verdichting tot een nog grotere druk op parkeerruimte, waarin dit stadsdeel niet kan voorzien. Maar bovendien kunnen grote vraagtekens gezet worden bij de woon-technische kwaliteit van de ontworpen appartementen, die schrikbarend klein zijn (sommige nauwelijks 35 m²), moeilijk zijn in te delen, en niet/vrijwel niet over buitenruimte beschikken. Dit zijn de probleemwoningen van de toekomst.

In beide gevallen hebben omwonenden uitvoerig gemotiveerde bezwaren ingediend, die echter terzijde zijn gelegd.

7.

Zwaar verkeer op Heemraadssingel en Mathenesserlaan in combinatie met in de straat aangebrachte verkeersdrempels veroorzaken trillingen monumentale huizen die op een aantal plaatsen vervolgens tot schade aan/in deze panden leiden. Pogingen van bewoners om dit probleem bij de gemeente aan te kaarten werden door de gemeente steeds weer achteloos terzijde geschoven.

8.

Het onderhoud van de buitenruimte in het beschermd stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan kan niet anders gekarakteriseerd worden als "verwaarlozing". Vooral het voet/fietspad in het zogeheten Heemraadspark (tussen Vierambachtsstraat en Mathenesserlaan) getuigt daar van.

In Bijlage 2 vindt U een aantal foto's van deze verwaarlozing.

9.

De wellicht grootste zorg in de buitenruimte is het verdwijnen van steeds meer monumentale bomen. Er wordt steeds netjes keurig gemeld als er weer een gekapt moet worden wegens ziekte; voor meer van deze bomen geldt dat ze verdwijnen nadat ze door wind en/of verzakking bezwijken en geruimd moeten worden. Verschillende boomstronken getuigen daar van.

Dat (monumentale) bomen door ziekte, wind en/of bodemdaling bezwijken is helaas een gegeven in deze tijd. Maar het ontbreken van enige visie van de kant van de gemeente hoe daarmee met het oog op de toekomst om te gaan is zorgwekkend.

In Bijlage 2 vindt U een aantal foto's van gekapte monumentale bomen.

10.

Wij maken ons zorgen over de toekomst van het beschermd stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan; we hebben het gevoel dat deze status op dit moment geen enkele waarde of betekenis meer heeft.

In het verleden zijn op verschillende momenten door de gemeente processen op gang gebracht om te komen tot een toekomstvisie voor het gebied. Na een of twee bijeenkomsten werd het steeds weer stil en gebeurde er, ondanks beloften, niets. Ambtenaren die waren aangesteld om deze processen te begeleiden lieten na verloop van tijd niets meer van zich horen. Dit is niet de manier om met bewoners om te gaan die bereid zijn zich voor hun straat in te zetten.

Wij roepen de Gemeenteraad op om het College van Burgemeester en Wethouders op te dragen om daadwerkelijk in actie te komen om het beschermd stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan een passende toekomst te geven, en wel door:

1.

Zo snel mogelijk het ontwerp bestemmingsplan Middelland – Het Nieuwe Westen vast te stellen. Daarin hoort ook definitief vastgelegd te worden op welke wijze het beschermd stadsgezicht Heemraadssingel-Mathenesserlaan beschermd zal worden.

2.

Een einde te maken aan het verlenen van omgevingsvergunningen voor plannen die strijdig zijn met de status van beschermd stadsgezicht.

3.

Te komen met een toekomst- en beheersplan voor het beschermd stadsgezicht en dat te doen in nauw overleg/samenwerking met de bewoners. In dat plan dient ook expliciet aangegeven worden hoe omgegaan zal worden met het bomenbestand en hoe het karakter dat bepaald wordt door monumentale bomen voor de toekomst veiliggesteld kan worden.

4

Een speciale beheerscommissie in te stellen voor het gebied van het beschermd stadsgezicht onder leiding van iemand met de noodzakelijke bevoegdheden die kan opereren als ooit de stadsmariniers. Ook bewoners zouden een rol moeten spelen in die beheerscommissie

Wij hopen dat U deze brief gaat behandelen.

We willen een en ander graag toelichten in een van Uw vergaderingen c.q. commissievergaderingen.

Wij zijn ook beschikbaar om, als U dat wenst, of leden van de gemeenteraad dat wensen, een rondleiding door het gebied te verzorgen om U te laten zien waarover wij ons zorgen maken.

Met vriendelijke groet,

A. A. A. A. A., bewoner Mathenesserlaan, emeritus hoogleraar stedenbouwkunde TU Delft

-----, bewoner Heemraadssingel, voormalig lid van de Gemeenteraad van Rotterdam,
docent ruimtelijke ontwikkeling Hogeschool Rotterdam

Correspondentie adres

1

Twee bijlagen

Bijlage 1

Beschermd stadsgezicht

De aanwijzing van Heemraadssingel en Mathenesserlaan is, naar ons idee, van groot belang voor Rotterdam. Onze stad is niet gezegend met een overmaat aan historisch erfgoed, mede door de verwoestingen tijdens WO-II waardoor veel van dit erfgoed verloren is gegaan. De Heemraadssingel en Mathenesserlaan vormen tezamen nog een van de weinige grote samenhangende stedenbouwkundige ensembles die voor 1940 zijn gerealiseerd; het ensemble is uniek in allure en omvang. Tezamen vormen Mathenesserlaan en Heemraadssingel maken deel uit van een stadsuitbreiding (tegenwoordig bekend onder de namen Middelland - Nieuwe Westen) die eind 19e / begin 20e eeuw is ontworpen door de toenmalige stadsarchitect en directeur Gemeentewerken G.J. de Jongh. Het ontwerp wordt gekenmerkt door een consequente ordening en hiërarchie van verschillende typen openbare ruimten: singels, lanen, straten, pleinen. De Mathenesserlaan en Heemraadssingel vormen het centrale 'assenkruis' dat het gehele gebied bij elkaar houdt. Typisch voor beide openbare ruimten is de sterke samenhang van het stadsbeeld, dankzij een aantal eenvoudige maar strikt toegepaste regels voor het bouwen, en een sterke eenheid in de inrichting van de openbare ruimte (straatprofielen, materiaalgebruik, beplanting). Binnen deze context bleek het toch mogelijk een grote variatie aan architectuur van de afzonderlijke woonpanden te realiseren. Heemraadssingel en Mathenesserlaan vormen daarmee als ensemble een uniek monument van de wijze waarop de snel groeiende havenstad rond de vorige eeuwwisseling vorm gaf aan een balans tussen enerzijds particulier initiatief en persoonlijke expressie en anderzijds meer samenhang en kwaliteit van het openbare leven. Deze monumentale waarde vormde voor de Gemeente Rotterdam een belangrijke reden om Mathenesserlaan en Heemraadssingel tot beschermd stadsgezicht te verklaren, en wordt tevens door bewoners en bezoekers hoog gewaardeerd. Voor veel bewoners geldt dat de bijzondere kwaliteiten van dit deel van de stad de reden vormden om zich hier te vestigen en met liefde geld en tijd te investeren in het opknappen en onderhouden van de woningen. De status van beschermd stadsgezicht droeg in belangrijke mate bij aan het vertrouwen dat deze kwaliteiten ook door de gemeente erkend en geborgd worden.

Bijlage 2

Foto's van de situatie in oktober 2023

Met historische architectuur vloekende top-ups

Wandelpad slecht begaanbaar, bedroevend onderhoud, opkomende wortels, bodemverzakking

Wandelpad slecht begaanbaar, bedroevend onderhoud, opkomende wortels, bodemverzakking

Omgehakt, boomstronken, o.a. van monumentale bomen

Omgehakt, boomstronken, o.a. van monumentale bomen

Bijna omgevallen

Bomen op krukken

Bouwplan Mathenesserlaan 435, gevelaanzicht

Bouwplan Heemraadssingel 334, aanzicht vanaf Rochussenstraat